

De l'accés a la capacitat de fer cultura

Publicat per [Interacció](#) [1] el 25/05/2022 - 16:40 | Última modificació: 19/08/2026 - 12:16

La tesi doctoral *Espacios activos y derechos pasivos. Una historia no resuelta en las políticas culturales de proximidad*, de Sergio Ramos Cebrián, planteja una qüestió central per a les polítiques culturals locals: **què significa materialitzar realment els drets culturals en els espais de proximitat?** La recerca, situada principalment a Barcelona entre 2016 i 2020, sosté que la proximitat no és només una qüestió de distància física. És una escala política i institucional que determina quines possibilitats té la ciutadania d'accedir a la cultura, participar-hi i intervenir en la seva producció i definició.

Ramos Cebrián reconstrueix històricament la formació de les polítiques culturals per mostrar que les institucions públiques no es limiten a facilitar cultura. També produeixen legitimitat: estableixen què és reconegut com a cultura, quines pràctiques mereixen suport públic i quins espais adquireixen valor institucional. Aquesta capacitat de reconeixement condiona, al seu torn, la manera com els drets culturals poden exercir-se. D'aquí neix una de les tensions que travessen tota la tesi: disposar formalment d'un dret cultural no implica disposar de les condicions materials i institucionals necessàries per exercir-lo.

els drets culturals deixen de ser passius quan les persones poden intervenir no només com a receptors de cultura, sinó com a agents capaços de produir-la, decidir-la i dotar-la de valor.

Aquesta perspectiva permet a l'autor revisar críticament la trajectòria de les polítiques de proximitat. El model de democratització cultural va ampliar l'accés mitjançant la descentralització dels serveis i la creació d'infraestructures properes a la ciutadania. Centres cívics, casals, biblioteques, ateneus i altres equipaments van configurar progressivament una xarxa cultural local. El problema és que **apropar l'oferta cultural no equival necessàriament a redistribuir la capacitat de decisió cultural**. La participació pot continuar limitada a utilitzar serveis, assistir a activitats o consumir programacions definides institucionalment.

La recerca situa aquí el pas de la democratització cultural a formes vinculades amb la democràcia cultural i la gestió comunitària. Les demandes contemporànies ja no es limiten al dret d'accedir a una oferta cultural. Reclamen capacitat per generar pràctiques, definir usos, intervenir en els espais i participar en la construcció mateixa del valor cultural. Per això, la tesi interpreta l'emergència d'experiències publicocomunitàries com una possible transformació de la funció institucional de la cultura: l'administració deixa de ser exclusivament proveïdora i passa a actuar també com a infraestructura que pot facilitar autonomia, participació i mediació comunitària.

L'aproximació etnogràfica als equipaments de Barcelona introdueix, però, una dimensió material decisiva. La possibilitat d'exercir aquests drets depèn de com estan distribuïts els recursos, de les formes de gestió i dels marges d'autonomia dels equipaments. Ramos detecta diferències territorials en la implantació de les infraestructures culturals de proximitat i assenyala que aquestes poden reforçar desigualtats culturals entre barris. També observa una paradoxa significativa: espais com els casals de barri poden disposar de més autonomia institucional i, alhora, mantenir relacions amb la ciutadania més properes al consum que a la participació efectiva.

D'aquí deriva una de les conclusions més rellevants de la recerca. **Una política cultural basada en drets no es pot avaluar només comptant equipaments, activitats o usuaris.** Cal observar quines capacitats genera, quin marge de decisió ofereix, quines pràctiques reconeix i fins a quin punt permet que la ciutadania intervingui en la vida cultural. El mateix autor proposa revisar els mecanismes institucionals de planificació i gestió, desenvolupar indicadors capaços d'avaluar el sentit comunitari de les polítiques de proximitat i actualitzar les infraestructures perquè puguin materialitzar concepcions més àmplies dels drets culturals.

El valor de la tesi rau especialment en aquest desplaçament de l'accés cap a la capacitat d'acció. També presenta alguns límits que el mateix autor reconeix: qüestions com la desigualtat cultural entre barris, la perspectiva de gènere o la llibertat cultural apareixen durant el treball de camp sense arribar a desenvolupar-se amb prou profunditat. La seva aportació principal continua sent rellevant per a les polítiques culturals locals: obliga a preguntar no únicament quants espais culturals existeixen o quanta gent els utilitza, sinó també **què permeten fer aquests espais i qui té capacitat efectiva per decidir-hi.**

Referència

Ramos Cebrián, S. (2021). *Espacios activos y derechos pasivos: una historia no resuelta en las políticas culturales de proximidad*. Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya. <https://hdl.handle.net/10803/672418> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Etiquetes: drets culturals

Etiquetes: participació cultural

Etiquetes: governança cultural

Etiquetes: polítiques culturals

Etiquetes: equipaments culturals

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/news/2022/acces-capacitat-cultura>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://hdl.handle.net/10803/672418>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/8979>